

Sygn. akt I PK 540/03

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 września 2004 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Teresa Flemming-Kulesza (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Andrzej Kijowski

SSN Jadwiga Skibińska-Adamowicz

Protokolant Małgorzata Beczek

w sprawie z powództwa S. P.

przeciwko Polskim Kolejom Państwowym - Zakładowi Gospodarki Mieszkaniowej w
P.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 10 września 2004 r.,

kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w P.

z dnia 23 maja 2003 r., sygn. akt VI Pa .../03,

**zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że zmienia wyrok Sądu
Rejonowego Sądu Pracy w W. z dnia 31 marca 2003 r., sygn. akt
IV P .../03, w punkcie I i III w ten sposób, że oddala powództwo,
nie obciążając powoda kosztami postępowania.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 31 marca 2003 r. Sąd Rejonowy w W. zasądził od strony pozwanej „Polskich Kolei Państwowych” S.A. Oddziału Gospodarki Mieszkaniowej w P. na rzecz powoda S. P. kwotę 11.101, 50 zł z ustawowymi odsetkami od 23 stycznia 2002 roku do dnia zapłaty, oddalając powództwo w pozostałej części i nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 1400 zł.

Sąd ten ustalił, iż powód był zatrudniony u strony pozwanej w okresie od 4 listopada 1988 r. do 31 stycznia 2000 r. w charakterze rzemieślnika w zawodzie malarza pokojowego w pełnym wymiarze czasu pracy W dniu 27 stycznia 2000 r. pozwany na podstawie art. 1 pkt 1 i art. 10 oraz art. 11 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw, wobec konieczności zmniejszania zatrudnienia w związku ze zmianami organizacyjnymi rozwiązał z powodem umowę o pracę „z dniem 31 stycznia 2000 r. na mocy porozumienia stron”. Powód otrzymał od pozwanego 1.372,49 zł tytułem wynagrodzenia za miesiąc styczeń, 11.339 zł tytułem jednorazowej rekompensaty przewidzianej Paktem Gwarancji Pracowniczych w okresie II etapu restrukturyzacji Przedsiębiorstwa Państwowego „Polskie Koleje Państwowe” z dnia 19 marca 1998 r. oraz tytułem odprawy przewidzianej ustawą z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw a także 7.559,40 zł tytułem wynagrodzenia za skrócony okres wypowiedzenia.

Sąd Rejonowy ustalił, iż staż pracy powoda u pozwanego wynosił 10 lat i 2 miesiące. Powód mieszka w G., w gminie P. w powiecie w., w którym w dniu rozwiązania z powodem stosunku pracy stopa bezrobocia wynosiła 18,3 % i była wyższa od średniej stopy bezrobocia w kraju (13,6%) i województwie (11.2%). W dacie rozwiązania z powodem umowy o pracę nie miał on uprawnień do uzyskania prawa do emerytury, urlopu kolejowego lub świadczenia przedemerytalnego, natomiast miał prawo do zasiłku dla bezrobotnych.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, iż powód spełnia kryteria przewidziane art. 48 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji Przedsiębiorstwa Państwowego „Polskie Koleje Państwowe” do otrzymania odprawy w wysokości wskazanej w art. 49 tej ustawy. Zdaniem Sądu Rejonowego z brzmienia art. 48 tej ustawy wynika, iż działa ona wstecz, gdyż przepis ten stanowi, że pracownicy z którymi rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło w latach 2000-2002 z przyczyn dotyczących zakładu pracy a którzy nie spełniają warunków umożliwiających uzyskanie prawa do emerytury, urlopu kolejowego lub świadczenia przedemerytalnego mają prawo do jednorazowej odprawy pieniężnej. Uwzględniając, iż powód otrzymał już odprawę pieniężną przewidzianą art. 8 ust.1 ustawy o zwolnieniach grupowych oraz rekompensatę przysługującą na podstawie Paktu Gwarancji Pracowniczych a nadto wynagrodzenie za skrócony okres wypowiedzenia, łącznie 18.898, 50 zł. Sąd ten zasądził na rzecz powoda kwotę 11.101, 50 zł wraz z odsetkami ustawowymi od 23 stycznia 2002 r. do dnia zapłaty.

Strona pozwana wniosła apelację od tego wyroku, którą Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 23 maja 2003 r. oddalił, dzieląc ustalenia faktyczne i ich ocenę prawną dokonane przez Sąd pierwszej instancji. W ocenie Sądu Okręgowego przepis art. 48 ustawy z dnia 8 września jest jasny i jednoznaczny, obejmuje swą hipotezą wszystkich pracowników, z którymi rozwiązano umowy o pracę we wskazanym w nim okresie. Sąd ten wskazał na *ratio legis* tego przepisu: zamiarem ustawodawcy było wzmocnienie ochrony pracowników z którymi na skutek redukcji zatrudnienia w PKP nasilonej w latach 2000-2002 rozwiązano umowę o pracę. Tym samym, zdaniem Sądu Okręgowego nie ma podstaw, by różnicować uprawnienia pracowników zależności od tego, czy ich stosunek pracy rozwiązał się przed wejściem w życie ustawy, czy dopiero po 27 października 2000 r. Ponadto, zdaniem Sądu Okręgowego, nie ma podstaw zróżnicowanie „grupy podmiotów na pracowników i osoby zwolnione z PKP” mimo że w art. 48 „jest mowa tylko o pracownikach”. Sąd ten wskazał, iż w ustawie uregulowano także sytuację zbiegu prawa do świadczeń dla podmiotów określonych w art. 48 tej ustawy wskazując na dyspozycję art. 50, zgodnie z którym podmiotom tym nie

przysługuje żadne inne świadczenie. Uzasadnia to zasądzenie jedynie kwoty uzupełniającej wcześniej otrzymane przez powoda świadczenie.

Strona pozwana wniosła kasację od tego wyroku.

Zaskarżając wyrok w całości zarzucała skarżonemu orzeczeniu naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię przepisu art. 48 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” wskutek uznania, iż przepis ten ma zastosowanie do wszystkich zdarzeń prawnych obejmujących rozwiązanie stosunku pracy w okresie od początku 2000 r., w tym również do zdarzeń prawnych, które zaistniały przed dniem wejścia wymienionej ustawy w życie, a więc przed dniem 27 października 2000 r. Wnosiła o zmianę zaskarżonego wyroku w całości przez orzeczenie zgodnie z żądaniem apelacji i oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na rzecz strony pozwanej kosztów postępowania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w P. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, w tym kosztach zastępstwa prawnego.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

W art. 48 i 49 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” (Dz. U. Nr 84, poz. 948 ze zm.) przewidziane zostało prawo do odprawy dla pracowników, z którymi rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło w latach 2000 – 2002 (obecnie, po zmianie ustawy: 2000 – 2003) z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Ponieważ ustawa weszła w życie 27 października 2000 r., powstała wątpliwość, czy hipotezą tego przepisu objęci są pracownicy, z którymi stosunek pracy rozwiązany został w 2000 roku, lecz przed jej wejściem w życie. Trudności w interpretacji wskazanych przepisów spowodowały rozbieżności w orzecznictwie sądów. Powstały problem prawny został rozstrzygnięty w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2004 r. III PZP 11/03 (OSNP 2004 nr 9, poz. 150), według której prawo do jednorazowej odprawy pieniężnej określonej w art. 48 i 49 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” przysługuje tylko pracownikom, z którymi rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło po dniu wejścia

ustawy w życie. W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy wskazał, że za odmiennym poglądem przemawiają jedynie argumenty płynące z wykładni językowej, które jednakże okazują się mylące po dokładniejszej analizie sformułowań rozdziału 8 ustawy zatytułowanego „Restrukturyzacja zatrudnienia”. Ustawodawca nie posłużył się w nim jednorodnymi czasami i trybami w odniesieniu do stosowanych czasowników. Można też bronić – na gruncie wykładni językowej - poglądu, iż zwrot „ w latach 2000 – 2002” należy rozumieć jako „poczynając od 27 października 2000 r.” (czyli od dnia wejścia w życie ustawy) do końca 2002 roku. Data wejścia w życie ustawy została wyraźnie określona w jej art. 83. a hipoteza norm art. 48 i 49 nie zmienia tej daty. Uprawnienia przewidziane w rozdziale 8 ustawy łączą się z komercjalizacją, restrukturyzacją i prywatyzacją PKP, przeprowadzanymi etapami według zasad i warunków określonych dopiero w tej ustawie. Warunkiem nabycia prawa do jednorazowej odprawy pieniężnej jest niespełnienie warunków „umożliwiających uzyskanie prawa do emerytury, urlopu kolejowego lub świadczenia przedemerytalnego”. Warunek dotyczący urlopu kolejowego nie mógł być spełniony przed wejściem w życie ustawy, bo ten urlop został dopiero w niej wprowadzony. Za ważny argument przeciwko wstęcznemu działaniu omawianych przepisów ustawy został uznany przez Sąd Najwyższy brak w niej przepisów pozwalających na „rozliczenie” jednorazowej odprawy pieniężnej i świadczeń wcześniej już pobranych przez pracowników z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących pracodawcy. Zgodnie z art. 50 ust. 3 ustawy, pracownikom, którzy nabyli prawo do jednorazowej odprawy nie przysługuje odprawa na podstawie art. 8 ust. 1 tzw. ustawy o zwolnieniach grupowych (z dnia 28 grudnia 1989 r.) „ani żadne inne świadczenie z tytułu rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy”. Powstałby zatem problem rozliczenia pobranych przez pracowników zwolnionych przed wejściem w życie ustawy odpraw z ustawy z 28 grudnia 1989 r. i rekompensat przewidzianych w Pakcie Gwarancji Pracowniczych. Rozwiązanie tego problemu jest niemożliwe na gruncie Kodeksu pracy i Kodeksu cywilnego. Względy sprawiedliwości i równości nie uzasadniają też poglądu o zastosowaniu omawianych przepisów do pracowników, z którymi rozwiązano stosunki pracy po 1 stycznia 2000 r., lecz przed wejściem w życie ustawy. Pracownicy zwalniani z

przyczyn dotyczących pracodawcy korzystali w różnych okresach z osłony socjalnej na różnych podstawach i w różnym zakresie. Gdyby uznać, że równość i sprawiedliwość wymaga, by odprawy z ustawy z dnia 8 września 2000 r. otrzymali pracownicy zwolnieni od początku 2000 roku, powstałby problem równości w traktowaniu osób zwolnionych w poprzednich latach. Gdyby wolą ustawodawcy było przyznanie świadczeń przewidzianych w ustawie z 8 września 2000 r. osobom zwolnionym przed jej wejściem w życie, dalby temu wyraz w wyraźnym przepisie, tak jak to uczynił w odniesieniu do górników w dotyczącej ich ustawie.

Skład rozpoznający niniejszą sprawę w pełni podziela te poglądy. Prowadzi to do wniosku o zasadności zarzutów kasacji odnoszących się do błędnej wykładni art. 48 i 49 ustawy z dnia 8 września 2000 r. Słuszność tych zarzutów uprawnia do zmiany zaskarżonego wyroku na podstawie art. 393¹⁵ k.p.c.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c.